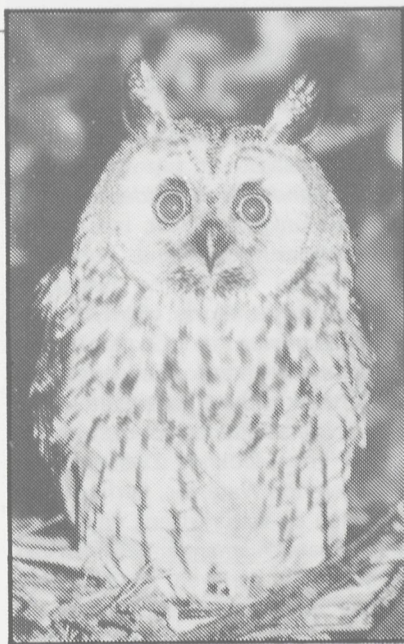

de Scheldevallei

tussen

Zevegem en Schelderode

In de vallei van de Boven-Schelde strekt zich tussen Schelderode en Zevegem een vrij gaaf en aantrekkelijk rivierlandschap uit. Dit gebied, met zijn talrijke afgesneden meanders, moerasbosjes, populierenaanplantingen en meersen afgezoomd met knotwilgen, bezit tevens een grote biologische waarde.

Ransuil

Dit meer dan 500 ha grote gebied is gelegen tussen *Zwijnaardebrug* en *Ekebrug*. De breedte ervan varieert van 0,5 tot 2 km langsheen beide Scheldeoeveren. Op het gewestplan (kaartblad Gavere 22/5) zijn de dichtst bij de Schelde gelegen stroken als *Natuurgebied* en de hogerop gelegen gedeelten als *Landschappelijk Waardevol Gebied* aangeduid.

Deze Scheldelaagte is vrijwel onbevoond en weinig ontsloten. Dit is het gevolg van de overstromingen die tot 10 jaar terug jaarlijks plaatsvonden.

De meeste wegen die het gebied doorkruisen zijn grotendeels onverhard gebleven. Het gebied is rijkelijk voorzien van hagen, struwelen en bomen.

Dijken, berm en afgravingen hebben het ontstaan gegeven aan een artificieel microreliëf.

Het ontstaan

De geschiedenis van dit natuurgebied is uiteraard nauw verbonden met het bestaan van de Schelde. Tijdens de jongste ijstijd (Würm) werd de voordien uitgeschuurde *Vlaamse Vallei* opgevuld en verkreeg de Schelde hier haar typische loop aan de westrand van deze vallei.

Door het gering verval moest de stroom zich een weg zoeken naar zee. Ieder winterhalfjaar overstroomde de aanzwellende watermassa de vallei. Bij het terugtrekken van het water bleef telkens een laagje vruchtbaar slib achter en zo werd de alluviale vlakte gevormd.

Door de aanleg van dijken, het graven van beken en greppels, het bouwen van kleine sluizen pogde de mens dit overstromingsproces in te dijken.

De meersen konden nu gebruikt worden als *hooilanden* en hier en daar op hoger gelegen gedeelten als *akkerland*. Later werd de rivierklei uitgebraat voor de vervaardiging van bakstenen. Door de gunstige faam die deze Scheldesteen alras verwierf, werd een groot gedeelte van de vallei uitgegraven door steenbakkerijen. Deze zijn nu, op één na, uit het landschap verdwenen; zij hebben echter een onuitwisbare stempel op het landschap gedrukt. Vele *moerassen* en *open waters* hebben hun bestaan aan de kleiuitbating te danken. Door de achtereenvolgende rechttrekkingen van de bochtige Schelde sinds de 19de eeuw werd de scheepvaart bevorderd en de waterafvoer versneld.

De jongste ingrepen

De laatste rechttrekking en bijkomende kanalisatie dateert van 1970; eveneens werden de oevers en de dijken verzwaaard. Een smalle asfaltweg werd langs beide oevers van de Schelde aangelegd, waardoor dit Scheldegebied enigszins ontsloten werd voor autorijders, fietsers en wandelaars. Op een opgespoten terrein werd een sportplein aangelegd. De bijhorende ge-

bouwen worden gecamoufleerd door populieraanplantingen en spontaan struikgewas en wilgenstruweel.

Op een ander opgespoten terrein binnen het gebied werd een kleiduifschietstand opgericht die toch wel als hinderlijk moet aanzien worden in een natuurgebied.

Naast deze schaduwzijden zijn er ook enkele lichtpunten. Op drie plaatsen ontstond een weelderige wilgenopslag met bijhorende planten van vochtige bodems, waaronder zeldzame biezen en russen. Het gebied werd ook drie afgesloten *meanders* rijker. Door de aanleg van een asfaltweg langsheen de Schelde ondervindt het natuurgebied binnenin nu minder verstoring van kriskras door het gebied trekkende wandelaars.

Steeds nieuwe bedreigingen

In het begin van 1977 had de huisvuilintercommunale Schelde-Leie ecologisch waardevolle terreinen op het oog voor het storten van afval. Door een onmiddellijke actie kon een bevredigend alternatief bereikt worden. Op het einde van datzelfde jaar bleek dat het bestuur der Waterwegen uiterst

waardevolle gronden had voorbestemd om baggerspecie op te storten. De biologische interessantste stukken die hierdoor bedreigd werden, werden tenslotte toch niet opgespoten. Voor enkele andere stukken hangt de toekomst in de eerste plaats af van het Bestuur der Waterwegen en voorts van de Commissie van Groeven en Grave-rijen die een gefundeerd advies aan het Ministerie van Openbare Werken zal verstrekken in verband met opspuitingen.

Een rijke schakering aan biotopen

In de lage *hooimeersen* en *draslanden* komen Koekoeksbloem, Grote Rataelaar en Dotterbloem voor. Tengevolge van intensieve begrazing en bemesting zijn beide laatste soorten de laatste 10 jaar sterk achteruit gegaan. Ook Moerasvergeetmijnietje, Pijptorkruid, Watereppe en Muizestaartje zijn hier vermeldenswaard.

In de *verlandende Scheldearmen* en *beken* zijn vegetaties uit het Watervenkel-verbond opvallend: Zwanebloem, Grote en Kleine Egelskop, Watertorkruid, Liesgras, Riet, Bitterzoet, Haagwinde en Grote Waterzuring. In het water komen drie soorten fonteinkruid, Kikkerbeet, Gele Plomp en verschillende soorten wateranonkel voor. Ook de Zwanemossel, de Geelgerande Watertor, talrijke soorten libellen en waterjuffers, de Kleine en Alpenwatersalamander getuigen van een rijkelijk waterleven. De Otter en Europese Moerasschildpad werden in 1974 nog waargenomen; deze laatste werd wellicht uitgezet.

In de *moerassige ruigten*, die 's winters onder water staan tieren welig zeggen, russen en andere moerasplanten: Bosbies, Waterbies, Platte Rus, Pitrus, Tweerijge, Scherpe en Ruige Zegge, Oeverzegge, Blauw Glidkruid, Moerasandoorn, Zomp-vergeet-mij-nietje, en Moerasspirea.

Op de *stooiselruigten*, *bermen* en *dijken* komen rijkelijk Eenstijlige Meidoorn, Hondroos en Dauwbraam voor. In de kruidlaag treffen we o.m. breedbladige Wespenorchis, Wilde kaardebol, en Kraailook aan.

In de *populierbossen*, die aangeplant werden op moerassige, voor landbouw ongeschikte gronden is de plantengroei eerder arm. Wel broeden er Torenavalk en Wielewaal en plant ook de Populierepijlsttaart (*Laothoe populi*) er zich voort.

Kaardebol

Tureluur

Scheldearm

De *Wilgenbosjes* of *wiedauwen* komen voor op de vroegere grienden. Ze zijn eerder arm aan hogere planten maar herbergen o.m. Ransuilen en diverse zangvogels.

In de *weiden* en *akkers* zijn Kwartel en Geelgors door het intense cultiveren en het gebruik van chemische middelen volledig verdwenen. Kievit, Veldleeuwerik, Spreeuw en Graspieper kunnen er zich handhaven.

Ook het Blauwborstje, heeft hier terug gebroed.

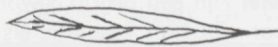
Als regelmatige *doortrekkers* in klein tot zeer klein aantal mogen we noteren: Roerdomp, Blauwe Kiekendief, Visarend, Zwarte Wouw, Goudplevier, Poelsnip, Bosruiter, Draaihals en Klap-ekster.

Talrijker zijn Kolgans, Grauwe Gans, Buizerd, Sperwer, Bergeend, Pijlstaart, Wintertaling, Groenpootruiter. Ture-

luur, Grutto, Oeverloper, Wulp, Hout-
snip, Oeverpieper en de Grote Gele
Kwikstaart.

De in de omgeving broedende Schol-
ekster, Kerkuil en Blauwe Reiger
komen tijdens het broedseizoen op
voedseltocht in de laagstgelegen ge-
deelten van het gebied.

Gewijde Vermeire
Grote steenweg 44
9721 Zevergem

Een greep uit de 207 vogelsoorten die sinds 1970 in het gebied werden waargenomen.

25 soorten kwamen zeer sporadisch voor: Lepelaar, Frater, Klein Waterhoen, ...

Als regelmatige *broedvogels* vinden we ondermeer: Dodaars, Zomertaling, Rietzanger, Snor, Kleine Karekiet, Ijsvogel, Kwikstaart, Boompieper, Paapje, Gekraagde Roodstaart, Wielewaal, en Ransuil.

Van Waterral, Watersnip en Sprinkhaanrietzanger vermoeden we een broedgeval.

Paapje, Kwartelkoning, Rietzanger en Nachtegaal zijn vooral de laatste 10 jaren sterk achteruit gegaan. Cetti's zanger, Bosrietzanger en Boomvalk daarentegen vertonen zich meer en meer.

'de Stern' actief voor het behoud van deze waardevolle Scheldebiotopen

In het rivierlandschap van de Boven-Schelde, dat zich door het samenspel van mens en natuur ontwikkelde tot een gevarieerde leefgemeenschap werden de laatste jaren een aantal grondige cultuurtechnische ingrepen verricht. In vele gemeenten langsheen deze Scheldevallei hebben deze biotopen aldus veel van hun rijkdom verloren. Het gebied van de Meespoort, nabij Oudenaarde, en het hier besproken gebied nabij Zevergem hebben hun natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde grotendeels kunnen behouden.

De vereniging *de Stern* zet zich in om, samen met andere natuurbehoudsverenigingen, voor het verder behoud van dit gebied te ijveren. Deze vereniging telt momenteel een 130-tal leden en heeft terplaatse een natuurwandel-
pad aangelegd, zodat natuurliefhebbers

en wandelaars het gebied kunnen ver-
kennen zonder veel te verstoren.

De Stern wil verder ook op plaatselijk vlak, in de gefusioneerde dorpen Zevergem en De Pinte, haar doeleinden natuurexploratie, natuurbeleving en natuurbehoud verwezenlijken. Een waaier activiteiten schraagt deze doelstellingen: excursies, inventarisatiewerk, busreizen naar natuurgebieden, voordrachten en dia-avonden, landschapszorg en natuurbeheerswerk: knotwilgenonderhoud, aanplanting van bomen en struiken, nestkasten. Een Natuurbeurs, natuurwandel-
pad en geleide wandelingen bereiken een ruim publiek.

De Stern werkt samen met anderen die een gelijkaardig doel nastreven en doet mee aan landelijke acties voor natuurbehoud en milieubescherming.

Nadere informatie te verkrijgen bij dhr. Walter Galle, Blijpoel 10, 9721 Zevergem.